

'VJEŠTAK iz Poljske rekao mi je da nikad nisu čuli za Ismeta Kamala i da ga nema na popisu osoblja KPMG-a'

Tekst DRAGAN ĐURIĆ Fotografije SAŠA ZINAJA/NFOTO

Nacional je došao do novog mogućeg dokaza da je ključno vještačenje koje je DORH u aferi Veliki Agrokor naručio od poljske podružnice revizorske kuće KPMG Poljska teško kompromitirano jer se pojavila nova svjedokinja koja sada javno tvrdi da je krunski svjedok optužbe Ismet Kamal, nekadašnji šef KPMG-a Poljska, nije upisan ni u knjigu vještaka u Poljskoj. Ta svjedokinja ponovno je otvorila pitanje na koji je način uopće došlo do angažmana Ismeta Kamala i KPMG-a Poljska jer je većinu vještačenja u vezi Agrokoru za njih odradila tvrtka KPMG Hrvatska, iako je ta tvrtka istovremeno imala i unosne ugovore s novim vodstvom Fortenove. Nakon nedavnog novog odgađanja ročišta Ivici Todoricu optuženom za pronevjeru u nekadašnjoj najvećoj hrvatskoj kompaniji Agrokoru, a na koje se odazvao i krunski svjedok optužbe Ismet Kamal, financijski ekspert iz revizorske kuće KPMG Poljska, razgovarali smo s Melitom Bestvinom, predsjednicom Hrvatskog društva sudskih vještaka i procjenitelja. Melita Bestvina je po struci građevinski inženjer sa znanstvenim statusom magistra, ali odazvala se Nacionalu i na tu temu propasti Agrokoru i njegova sudskog epiloga. Uoči intervjua ponovo je kontaktirala kolege u Varšavi zanimajući se za status Ismeta Kamala u KPMG-u Poljska. Dobila je odgovor da za Ismeta Kamala, krunskog svjedoka optužnice protiv Todorica, njene kolege u Poljskoj uopće nisu čuli, a sumnjaju i da je šef revizije KPMG-a u Varšavi. Melita Bestvina pri kraju je svog trećeg četverogodišnjeg mandata kao predsjednice ove stručne udruge. U razgovoru za Nacional osvrnula se i na svoju dvanaestogodišnju borbu

za donošenje zakona o sudskim vještacima. Hrvatsko društvo sudskih vještaka i procjenitelja jedna je od najvećih udruga tog tipa u Europi s 1515 članova različitih struka, a od toga 270 vještaka ekonomske struke.

NACIONAL: Nikako ne završava priča o propasti Agrokoru. Financijsko vještačenje njegove propasti obavio je Ismet Kamal iz KPMG-a Poljska, pa je on nedavno došao u Zagreb na opet odgođeno sudsko ročište. Jesu li u tom poslu sudjelovali i financijski

'AKO JE NETKO TAKVA MARKA koja vještači po svijetu, onda se to tamo zna. Posebno netko u tako poznatoj revizorskoj kući kao što je KPMG. Očekivali smo da će se netko obratiti našim ekonomistima'

vještaci iz Hrvatske?

Ne, na Agrokoru nisu radili hrvatski vještaci. To je sigurno. Kako smo čuli, u tom predmetu financijskog vještačenja sudjelovali su navodno studenti četvrte godine Ekonomskog fakulteta u Zagrebu. Navodno su oni pregledavali registre poslovanja i iz njih po godinama prikupljali podatke pripremajući ih za Ismeta Kamala. To je priča koja kola među vještacima, a koliko je

ona pouzdana, ne znam. Pitala sam za Ismeta Kamala i naše kolege u Poljskoj, ali oni ne znaju tko je on. Pripremajući se i za ovaj razgovor, upravo sam dobila najnoviji e-mail od jednog od poljskih kolega. Citirat ću vam njegov odgovor: „Drago mi je čuti te i žao mi je što čujem za ovaj problem s KPMG-om. Razgovarao sam s kolegom kojeg imamo tamo i nije mu poznato ime Ismeta Kamala. Ne pojavljuje se ni na popisu osoblja KPMG-a. Sumnjam da je šef revizije u Poljskoj. Zaista je čudno da je on ikada upućen kao audit (specijalist za reviziju, op.p.) u Poljsku.“ Kolege vještaci i procjenitelji u Poljskoj, dakle, ne znaju tko je Ismet Kamal. Ako je netko takva marka koja vještači po svijetu, onda se to tamo zna. Posebno netko u tako poznatoj revizorskoj kući kao što je KPMG.

NACIONAL: Ismet Kamal nedavno je bio pozvan na sudsko ročište protiv Ivica Todorica u predmetu "veliki Agrokor", iako obrana tvrdi da je Kamal nevjerodostojan svjedok zbog sukoba interesa. Navodno je već radio reviziju i za Ivicu Todorica. Pretpostavljam da to znate.

Pročitala sam to, kao što sam pročitala da je odbio dati imena svojih suradnika u vještačenju tog predmeta. Zaprepastila sam se da je odbio odgovoriti na to pitanje. Meni je samo žao što se nitko za taj posao nije obratio našoj udruzi. Od 1515 naših članova, trenutno je 270 vještaka ekonomske struke. Morate biti vrstan vještak da biste odgovorno izradili procjenu vrijednosti nečega. Tvrtke, dionica, nekretnina, softvera itd. Utvrđivanje vrijednosti jedan je od važnijih segmenata vještačenja, pa smo baš radi specifičnosti naših propisa očekivali da će se netko obratiti našim ekonomistima. Mogao se formirati tim od

PREDSJEDNICA Hrvatskog društva sudskih vještaka i procjenitelja iznosi šokantne optužbe koji dodatno potkopavaju vjerodostojnost vještačenja koje je DORH naručio od KPMG-a Poljska, kojeg je zastupao tajanstveni Ismet Kamal, radi podizanja optužnice u predmetu 'veliki Agrokor' i za to platio ogromnu cifru

A portrait of Melita Bestvina, a woman with short blonde hair, wearing a black patterned jacket over a black top and a chunky necklace. She is standing outdoors in front of a wire mesh fence and some greenery. The background shows a building with a red roof and a tree.

interview

Melita Bestvina

desetak, petnaestak naših stručnjaka. Posebno zbog toga što je poslovanje Agrokor bilo dominantno u Hrvatskoj. Nitko nas nije kontaktirao. Bili smo samo zapanjeni cifrom koja je bila navodno dogovorena za taj posao. Na jednom je mjestu bilo napisano da je taj posao bio dogovoren za 1,3 milijuna eura, a na drugom za 1,9 milijuna eura. Ne znamo koliko je točno bilo, ali obje cifre bile su pozamašne. Na to pitanje odgovor mogu dati oni koji su angažirali tu tvrtku misleći da će dobiti kvalitetu.

NACIONAL: Visoki kazneni sud uvažio je prigovore Todoriceve obrane i odložio suđenje i zato što im KPMG Poljska i Ismet Kamal nisu dostavili ugovor sklopljen za njegovo financijsko vještačenje. Ivica Todorčić je to javno izjavio.

Promaklo mi je, ali i to zvuči nevjerojatno. Ako nema dokumenta o tom poslu, ne znam uopće kako je Kamal mogao raditi taj posao. To su trebali već učiniti, dostaviti obrani ugovore. Nakon svega mogu reći samo da mi je iskreno žao kad sve to čujem.

NACIONAL: Sada vidimo da je Agrokor kao bivša najveća hrvatska kompanija bila registrirana u Nizozemskoj, a ne u Hrvatskoj. Kako to tumačite?

Meni su to iznenađujuće stvari koje sada izlaze na vidjelo. Ne znam što bih rekla. Kako to nije moje težište profesionalnog interesa, to sve me dotiče utoliko da mi je jasno da je u ovom slučaju trebalo biti napravljeno kvalitetno vještačenje iz kojeg bi svaki sud u Hrvatskoj, pa čak i arbitražni sud u Washingtonu na ICSID-u, mogao izvući konkretan i kvalitetan zaključak. Da se objasni o čemu se tu radilo, što se sve događalo i što treba donijeti kao konkretnu mjeru.

NACIONAL: Čuli ste sigurno i za skupinu Borg, koja ne samo da je sudjelovala u pripremanju posebnog zakona za Agrokor, nego se kasnije uključila i kroz savjetničke usluge u rješavanju krize u Agrokoru. Kako ocjenjujete njihovu ulogu?

Kao sudski vještak ne mogu prosuđivati na temelju medijskih napisa. Primam to na znanje, ali ničemu ne vjerujem dok ne vidim dokaze u meritornim dokumentima. To su ugovori i prikazi svih financijskih bilanci. Tek nakon uvida u takve dokumente i vještak ekonomske struke može utvrditi je li to poslovanje bilo suspektno ili nije. Što se tiče skupine Borg, time se nisam bavila, nisam ekonomist. Žao mi je samo što smo stalno u nekim aferama. Nikako da se iz njih izvučemo. Pokušavam se skloniti od toga, barem u onom dijelu u kojem ne treba moja stručna prosudba.

NACIONAL: Sudjelovali ste kao vještak i u jednoj značajnoj međunarodnoj arbitraži u Washingtonu, gdje je zahvaljujući cijelom timu iz DORH-a s vašim vještačenjem Republika Hrvatska nije morala platiti odštetu od 32 milijuna dolara?

Točno. Bila je riječ o tužbi za naknadu štete od 32 milijuna dolara. Nisam osobno išla u Washington, ali moj nalaz koristila je uz ostale odvjetnica Ana Stanić, koja živi u Londonu, a govori hrvatski. Rođena je u Šibeniku. Bila je riječ o slučaju u kojem je strani državljanin kupio

➤ 'OČEKIVALI DA ĆE SE NETKO OBRATITI NAŠIM EKONOMISTIMA ZA VJEŠTAČENJE U PREDMETU AGROKOR. MOGAO SE FORMIRATI TIM OD DESETAK, PETNAESTAK STRUČNJAKA. NITKO NAS NIJE KONTAKTIRAO. BILI SMO ZAPANJENI CIFROM'

atraktivno zemljište od 44.000 m² u uvali Zablance kod Šibenika. U tu je uvalu 2016. dolazio i Brad Pitt zainteresiran kupiti građevinsko zemljište za projekt vrijedan 800 milijuna eura. Od 2006. do 2009. taj američki investitor, Van Riet, okupljao je brojne kupljene čestice u toj prekrasnoj uvali. Bilo je moguće da se na tom terenu izgradi turističko naselje. Vile s bazenima, hotel, marina. Problem je bio u tome da za sve što se trebalo raditi iznad 5000 četvornih metara trebalo je izraditi urbanistički plan uređenja. Van Riet tužio je Republiku Hrvatsku da mu nije htjela dati dozvole da pokrene investiciju, a to nije bila istina. Imao je, doduše, pet potvrda o namjeni, a za što je danas naziv lokacijska informacija. Na temelju tih pet obavijesti Van Riet imao je namjeru graditi turističko naselje, a onda je tužio Republiku Hrvatsku. Ukratko, nakon što je DORH sa svojom pravnom argumentacijom polučio 100-postotni rezultat za Republiku Hrvatsku, vrlo važan je bio stav iz pravorijeka te presude koji kaže da investitori moraju snositi posljedice svojeg propusta u angažiranju stručnjaka za provedbu dubinske analize prije samog ulaganja.

NACIONAL: Zašto mu je konkretno bila onemogućena gradnja?

Obavijesti su navele namjenu određenu

GUP-om kao turističke zone, ali i proceduru koju je prije realizacije potrebno provesti. Ta procedura podrazumijeva izradu urbanističkog plana uređenja prostora, kao i poštivanje etapa realizacije kojima je početak radova na predmetnom području planiran u zadnjoj etapi realizacije, nakon popunjavanja odnosno privođenja planiranoj namjeni prostora obuhvaćenog ranijim etapama realizacije. Za svaku gospodarsku i turističku namjenu prostor mora biti priređen. Priređenost prostora za određenu gospodarsku djelatnost podrazumijeva daleko višu razinu spremnosti za početak građenja nego što se to obično pretpostavlja.

NACIONAL: Što je pokazalo vaše vještačenje?

Vještačenja u postupku međunarodne arbitraže okončano je 8. studenoga 2016. pred Centrom za rješavanje investicijskih sporova u Washingtonu (ICSID), a bilo je važno jer je arbitražno vijeće pri Međunarodnom centru odbilo u cijelosti tužbeni zahtjev američko-belgijskog investitora iz obitelji Van Riet protiv Republike Hrvatske zbog povrede međunarodnog sporazuma o poticanju i zaštiti stranih ulaganja i naknade štete u iznosu od 32 milijuna dolara. Angažmanom DORH-a uz osiguranje svih dokumenata (i od Porezne uprave), vještačenje je prikazalo detaljan prikaz tijeka svih prethodnih radnji prije donošenja odluke o realizaciji određene investicije u RH s popisom i objašnjenjima metoda analize i ocjenjivanja planirane investicije, uz jedan primjer konkretnih troškova izgradnje jedne poslovne građevine sa zaključkom da je, zbog loše poslovne odluke i nepoštivanja uobičajene procedure, došlo do nemogućnosti trenutne realizacije plana investitora da gradi na tom atraktivnom zemljištu.

NACIONAL: Kao sudski vještak očitovali ste se i na pitanja o situaciji nakon potresa u Zagrebu i na Baniji. Što vi kao vještaci vidite u ovoj situaciji, posebno i u kontekstu poslijeratne obnove na Baniji?

Odmah nakon potresa reagirali smo i poslali inicijativu Vladi RH radi osnivanja Hrvatskog centra za potresni inženjering, jer ne može se očekivati da odgovorne poslove utvrđivanja

'U FINANCIJSKOM vještačenju Agrokoru sudjelovali su navodno studenti četvrte godine Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, pregledavali registratore i prikupljali podatke pripremajući ih za Ismeta Kamala'

stupnja uporabljivosti trajno rade volonteri, već to mora biti jedan ozbiljan inženjerski ustroj definiran unutar Zakona o civilnoj zaštiti uz HGSS, Crveni križ i Civilnu zaštitu. Bila je zaista potreba uspostave stalne hitne inženjerske službe koja bi djelovala na području RH i izlazila na teren nakon svake od većih prirodnih nepogoda i katastrofa, čime bi se znatno smanjile negativne posljedice i omogućio brži povratak građana u normalne životne uvjete na pogođenim područjima efikasnim načinima gradnje. Ono što sam učinila kao osoba, koja je prošla rat u Osijeku, u travnju 2020. uputila sam Vladi pismo u kojem ih molim da inženjeri ne smiju biti volonteri, nego da inženjeri, koji obilaze građevine da bi utvrdili njihovu uporabljivost, kakvu će najljepnicu dobiti zelenu, žutu ili crvenu, trebaju imati utemeljen ozbiljan inženjerski ustroj. Predložila sam osnivanje Hrvatskog centra za potresni inženjering koji je postojao kao služba u sklopu Građevinskog fakulteta u Zagrebu. Odgovor nisam dobila, ali ponovila sam taj dopis i u studenome, prije potresa na Baniji. Poslala sam ga i na Ured za nacionalnu sigurnost.

NACIONAL: Zašto ste slali i na adresu Ureda za nacionalnu sigurnost?

Zato što je u dokumentu Strategija nacionalne sigurnosti potres naveden kao jedna velika ugroza. Hrvatska je država na trusnom području na kojem su mogući potresi. Održan je sastanak u Ravnateljstvu civilne zaštite s predstavnicima Ureda za nacionalnu sigurnost. Dana nam je potpora za osnivanje inženjerske službe s imenom Hrvatski centar za potresni inženjering. Centar je i osnovan na skupštini u Vodicama, na 8. Saboru hrvatskih graditelja, 5. listopada 2021. Privukli smo i građevinski i arhitektonski fakultet, Rudarsko-geološki, PMF, Geodetski fakultet, a priključile su nam se i strukovne komore i 17 po-jedinaca suosnivača.

Predložili smo da se članak 7. Zakona o sustavu domovinske sigurnosti (NN 108/2017; koji definira Druga tijela sustava domovinske sigurnosti) kao i čl.20. Zakona o sustavu civilne zaštite (NN 82/2015, 31/2020 koji definira operativne snage sustava civilne zaštite) dopune s Hrvatskim centrom za potresni inženjering, koji bi promptno reagirao s angažiranim i educiranim sudionicima i utvrđivao stanje uporabljivosti oštećenih građevina, a ne da se to ostavi i dalje dobroj volji pojedinaca koji se samoorganiziraju kao u ožujku 2020. godine, ali i da ta druga tijela moraju biti angažirana.

NACIONAL: Unatoč osnivanju tog centra, obnova je i dalje u povojima dvije godine nakon potresa.

Ne ovisi obnova o volonterima. Oni su odradili svoj dio posla. Rekli su što treba srušiti, što popraviti, a što potpuno obnoviti. Nevjerojatno je da se to sve pravda konzervatorskim zahtjevima Zavoda za zaštitu spomenika kulture u Zagrebu. Mišljenja sam da se odmah nakon potresa, još u travnju 2020., moglo i po postojećim propisima raditi dok se ne donese Zakon o obnovi. Postojao

je Zakon o gradnji. Da se prišlo samo projektiranju za oštećene zgrade, konstrukcijskoj obnovi, isprojektirala konstrukcija za zgrade već bi bilo mnogo učinjeno. Ne može nitko reći da se to nije moglo raditi na nekoliko načina da bi se premostili problemi i brže rješavala obnova.

NACIONAL: Prošloga tjedna ekonomist Neven Vidaković na N1 televiziji ponovio je svoju ocjenu iz Nacionala da se obnova zavlači i zbog političkih kalkulacija premijera Andreja Plenkovića. Po Vidakoviću, obnova će se intenzivirati kako se budu približavali izbori. Po Vidakoviću, ako bi se obnova prerano završila ljudi bi zaboravili na potres, pa taj adut ne bi mogao koristiti uoči izbora 2024.

Voljela bih da je ta procjena Nevena Vidakovića pogrešna. Ljudi koji žive u kontejnerima na Baniji ili oni koji su bili prisiljeni privremeno napustiti svoje domove i u Zagrebu, u Čučerju ili Markuševcu, zaslužuju ne da im se pomogne što prije, nego da im se već trebalo pomoći da se vrate svojim kućama. U Skoplju je 1963. godine bio katastrofalan potres u kojem je poginulo više od tisuću ljudi, a za dvije godine na tamošnjim ruševinama nastao je novi grad. U Hrvatskoj ako ništa drugo, onda se već davno moglo pokrenuti gradnju tipskih montažnih kuća. Ne barake, nego predivne švedske kuće od drveta. Bila sam u Švedskoj i privatno pet puta i osobno se uvjerila da u njima može biti ugodno i na minus 50 stupnjeva. Stockholm u užem centru ima zidanih kuća, ali i zgrada izgrađenih od drveta. Bila sam i u njihovim domovima zdravlja, za koje nikad ne bismo rekli da su građeni od drveta. Da smo samo pokupovali takve kuće ili da nam ih je i Europska komisija kupila od Šveđana po povoljnoj cijeni, svi su mogli biti u svojim kućama umjesto u kontejnerima.

NACIONAL: Kao građevinski inženjer stručni ste u području nekretnina, pa onda i pratite porast cijena stambenog i poslovnog prostora u Zagrebu i na hrvatskoj obali. S druge strane, cijene u Slavoniji su padale, ali od sljedeće godine prestaje zabrana kupnje poljoprivrednog zemljišta strancima, pa će se situacija promijeniti. Što možemo očekivati?

Od sljedeće godine sve te napuštene kuće u Slavoniji postat će poželjne strancima, kao i

njihovo poljoprivredno zemljište zaboravljeno u obraslom korovu. To će netko naseliti sa strane, tko će u tome prepoznati svoj interes. Na kraju ćemo jesti krumpir, špinat ili kupus od nekoga tko je to posadio nakon što je kod nas stigao iz neke druge države. Žao mi je što nisu dani bolji poticaji našim ljudima da ih se zadrži na njihovoj zemlji, pa smo postali i najveći uvoznici hrane u Europskoj uniji. Poljoprivredna politika negdje je zakazala. Crvenim se kao Slavonka.

NACIONAL: Kako ocjenjuje suradnja s ministrom pravosuđa Ivanom Malenicom? Od njega očekujete donošenje zakona o sudskim vještacima.

Vidjet ćemo što će napraviti njegov tim i ministar pravosuđa Malenica. Vrlo je ambiciozan i hrabar, iako je bez iskustva u pravosuđu. Na dužnost ministra došao je kao dekan šibenskog veleučilišta, krenuo je odvažno u rješavanja problema koje je zatekao. Relativno je brzo prihvatio naše argumente da je RH jedina na području bivše zajedničke države koja nema donesen zakon o sudskim vještacima. Već je to u Planu normativnih aktivnosti za 2023. njegova ministarstva. Od 1998. nije nam se mijenjala vrijednost radnog sata, pa je ona danas svedena na upola vrijednosti cijene radnog sata za čišćenja kuća na crno. Oko 70-80 kuna danas se naplaćuje sat vremena rada na čišćenju kuće ili peglanje. Cijena jednog sata rada sudskog vještaka po tarifi je 70 kuna bruto, a to je onda negdje između 35 i 40 kuna neto po satu. I to se onda zove poštenom i pravičnom naknadom za rad, koji je složen i vrlo stručan. Ispada da je 50 struka i 140 specijalnosti koliko ima Hrvatsko društvo sudskih vještaka i procjenitelja godinama ponižavano s tih 9 eura bruto. Kolege vještaci u EU-u već izradili studiju o cijenama vještačenja i mi smo među najpotplaćenijima. Uvidom u javno dostupne podatke objavljene na stranicama sudske mreže razvidno je da u RH ima 412 pravnih osoba koje imaju odobrenje za vještačenje. Pod pretpostavkom da su svakoj pravnoj osobi radi samo 5 osoba, dolazi se do minimalno 2000 osoba koje ostvaruju prihod od poslova koji su vezani uz vještačenje. Napominjemo da je jasno da je u tim pravnim osobama zaposleno najmanje 412 vještaka, ali se ne isključuje mogućnost da veći dio preostalih osoba, oko 1500 nisu vještaci, već suradnici vještaku u radu.

NACIONAL: Od kada točno traju ti vaši pokušaji za donošenje posebnog zakona za sudske vještake?

Počelo je već u trećoj godini mog prvog mandata, 2014. godine s tadašnjom saborskom zastupnicom Vesnom Škare Ožbolt, koja je napisala prijedlog zakona i poslala ga u saborsku proceduru. Tadašnji ministar pravosuđa Orsat Miljenić je predložio odbacivanje tog zakona. Kasnije su ti razgovori nastavljeni s ministrom pravosuđa iz Mosta Antom Šprljom. Uvrstio je donošenje tog zakona, ali onda je razvrgnuta koaliciju s Mostom, pa je to ostalo nerealizirano. Kasnije nam je nešto obećavao i ministar Dražen Bošnjaković, ali ga je onda izbrisao iz plana normativnih aktivnosti za 2018. prije nego što je otišao iz Ministarstva

'ZAPREPASTILA sam se da je Kamal odbio dati imena svojih suradnika u vještačenju predmeta Agrokor. A ako nema ugovora, ne znam uopće kako je Kamal mogao raditi taj posao. Ugovor su već trebali dati obrani'

pravosuđa. Došao je mladi ministar Ivan Male-nica, pa i s njim već evo dvije i pol godine razgo-varam i pregovaram na tu temu. Rekao nam je da će napraviti reformu pravosuđa. Ne znam što misli napraviti u drugim segmentima pravosuđa, ali nama je obećao ozakonjenje profesije sudskih vještaka, uključujući i izmjenu cjenika naših uslu-ga. To ćemo ubrzo i vidjeti jer novi Pravilnik mora biti donesen do 31. prosinca 2022., a mi smo 21. studenoga dostavili svoje primjedbe na prijedlog novog Pravilnika o stalnim sudskim vještacima.

NACIONAL: Tko određuje cijenu intelektualnih usluga sudskih vještaka?

Odvjetnici sami donose cjenik svojih usluga, pa su u listopadu objavili da su digli cijene svojih usluga za 50 posto od 1. siječnja sljedeće godine s 10 kuna po bodu na 15 kuna po bodu. Ako i mi kao sudski vještaci dajemo svoje intelektualne usluge, trebali bismo i mi odrediti našu cijenu. Druga strana misli da može određivati cijenu naših usluga, iako ne znaju koliko je potrebno vremena, ali i specifičnog znanja za vještačenje u pojedinim specijalnostima. Vještačenje nije utrka u kojoj se uključuje štoperica i broje sati potrebni za neku procjenu, uz analizu brojnih dokumenata koje dobijemo da bismo mogli do-nijeti kvalitetan nalaz i mišljenje. Zna li netko da kad idete liječniku, da ćete mu platiti koliko vama odgovara? Ili bilježniku recite da smatrate da njegova usluga po vama vrijedi iznos koji vam odgovara. Pa koja to struka koja pruža intelektu-alne usluge daje korisniku tih usluga da on odredi cijenu njegove usluge? Može biti ponuđen samo okvir radnog sata, sve ostalo regulira struka. Na pristajanje mnogih pravnih subjekata da sudjelu-ju u javnoj nabavi s takvim cijenama ispod svake razine predstavlja vrijeđanje zdravog razuma, ne možemo biti ravnodušni jer takve stvari naruša-vaju dignitet mnogih struka.

NACIONAL: Navedite neki konkretan primjer složenosti tih vještačenja.

Trenutno imam jedan složen spis o naknadi štete zbog birokratske procedure u jednoj velikoj investiciji koja nije realizirana kada je trebala biti i moram uložiti mnogo truda da bih ga riješila. Vještačenje je visoko sofisticirani posao koji zahti-jeva ozbiljnu analizu i sintezu, a ona se zove nalaz i mišljenje. Na osnovi naših nalaza sud donosi rješenja i odluke. Da se odmaknem od moje uže specijalnosti, u rastavi braka sud donosi odluku i o tome hoće li dati skrbništvo nad djetetom ocu ili majci, a to su jako osjetljivi sudski predmeti. U takvim slučajevima sud donosi odluku na osno-vi razgovora s našim psiholozima i psihijatrima vještacima. Oni procjenjuju koji je roditelj po-godniji za skrb nad djetetom, a vještak ekonomist uvidom u prihode određuje visinu alimentacije. Kod podjele imovine, procjenjuju se vrijednosti nekretnina. Prilikom elementarnih nepogoda agronomi vještaci procjenjuju koliko je usjeva uništeno, koliko je voćaka smrznuto u voćnja-cima. Šumari vještaci izlaze na teren i utvrđuju koliko je velikih stabala posječeno, je li izvezeno

izvan države i slično. Ili slučaj utvrđivanja uzor-ka smrti oca jedne gospođe iz Skoplja. Pitala me telefonski koga bih joj preporučila, jer su njenom ocu u 51. godini na kolonoskopiji oštetili crijeva, pa je umro od sepse. Nije vjerovala vještacima u Skoplju, pa sam joj preporučila dvojicu sjajnih vještaka sa Šalate.

NACIONAL: Nedavno je na porodu u Hrvatskoj umrla mlada roditelja. Hoće li se time baviti sudski vještaci?

Ta je roditelja imala samo 22 godine. Sigurno će bit će potrebno vještačenje medicinske struke da se vidi je li netko pogriješio na tom porodu. Nor-malno, kao građevinski inženjer ne sudjelujem u takvim vještačenjima. Zato imamo sve potrebne struke za sudska vještačenja, ali imamo problema i s naplatom naših usluga.

NACIONAL: Tko vam ne plaća vještačenja, Mini-starstvo pravosuđa ili sudovi?

Mnogi kolege se žale da suci nakon primitka završenog vještačenja ne napišu rješenje kojim se odobrava račun i to se proslijeđuje u računovod-stvo. Strašno je kad čujem da se vještaci požale da im sudovi nisu platili vještačenja za dvije, tri godine, pa moraju na ovrhu jer ih na to upućuje čl. 249 Zakona o parničnom postupku. Evo i za-nimljivog primjera: izgubili smo nedavno izvrsnu oftalmologinju, koja je vještačila predmet vezan za očni vid. Rekla mi je da više nikada neće biti vještak. Izradila je vještačenje za sud u Zadru, ispostavila je račun, a za šest mjeseci joj je stigao poziv za ročište. Mislila je da će joj tada sud platiti sve, uključujući i putne troškove. Odradila je i to ročište, ispostavila račun, a onda joj je stigao poziv za drugo ročište, i opet bez uplate nalaza i pristupa na prvo ročište. Kada je rekla sucu da neće doći na drugo ročište jer ne može više finan-cirati te troškove pravosuđa, zaprijetio joj je da će je privesti. Na to ročište nije otišla, razriješila se obveze i brisala s popisa sudskih vještaka. Zna-ju li ti sudovi da postoji Zakon o financijskom po-slovanju, a taj zakon kaže da je 30 dana rok za sve javne i druge osobe da plate račune, osim za 60 dana ako su se obostrano dogovorili. Najgore mi je kad mi vještak kaže da mu je sudac prekrizio račun kao zadnjem balavcu.

'VJEŠTACI SE ŽALE da im sudovi nisu platili vještačenja za dvije, tri godine, pa moraju na ovrhu. Jedna je vještakinja rekla sucu da ne može više financirati pravosuđe, a sudac joj je zaprijetio privođenjem'

NI MALO NI

“And we love to wear a badge, a uniform

And we love to fly a flag

But I won't let others live in hell

As we divide against each other

And we fight amongst ourselves

Too set in our ways to try to rearrange

Too right to be wrong, in this rebel song”

“I volimo nositi značku, uniformu

I volimo vijoriti zastavu

Ali neću dopustiti da drugi žive u

paklu

Dok se dijelimo jedni protiv drugih

I borimo među sobom

Previše naviknuti da bismo se

pokušali promijeniti

Previše u pravu da bismo bili u

krivu, u ovoj buntovnoj pjesmi”

„Like a Song...“ U2

Ove srijede predstavljamo knjigu „Pravo i društvo – Liber amicorum Josip Gregar“. Ta prigoda, pri-sjećanje na kolegu, sveučilišnog profesora, stručnjaka, znanstve-nika i znalca, prije svega prijatelja, zavređuje spomen. Ne zbog toga što je Kreg u Nacionalu iznosio razmišljanja i fenomenalno sliko-vite metafore. Još manje zbog njega, on neće biti ni manji ni veći ako ga se i ne sjetimo. Zbog nas, onih koji smo ga znali i onih koji nisu, zbog hrvatskog društva, budućnosti, vri-jednosti i sadržaja koji su potrebni, a nedostaju, zbog individualnog i kolektivnog doprinosa građanskom patriotizmu, obesmišljenom u nas. Stoga, ovdje o njegovom ljudskom opusu, sasvim osobno, ne o biogra-fiji dostupnim enciklopedijskim cr-ticama. Josip je bio izvanredna oso-ba, jedan od onih koji su Hrvatsku vidjeli drugačije. I drugačiju. Silno nedostaje.

Za početak, sjećam se ispita. Po-sljednje pitanje biraš. Izabrao sam

PREVIŠE

marksizam. Stvar dojma, no mislim da mi je to pitanje spustilo ocjenu. Ne zato što nisam znao, što nisam odgovorio, već je za izvrsnu ocjenu trebalo odabrati drugo pitanje. Marx, ono što je stajalo u udžbeniku, Kregu je bilo prozirno, profano. Naravno, nisam se bunio, bila je kasna jesen 1994., zadnji ispit s prve godine, a nisam znao za više od tri. Potom, kišnog rujna 1997., IUC u Dubrovniku. Uz orošeni bokal crvenog vina i dagnje na bijelo u Kamenici, Zoran, Marko i ja upijali smo sadržaje razgovora Josipa, Željka, Branka, Alana. Te sam večeri uvidio vrijednost promišljanja intelektualaca, važnost društvenog angažmana i praktičnog kreiranja normativnih okvira politika. Karijerno, ta

nanesu. Koji opis. U društvu u kojem redovito naletiš na lezileboviće i gulamfere, shvatiš da nije nekorisno biti oportunist i luftbremzer.

Kava u Kavkazu i Čokoladi se ne sjećam, previše ih je bilo. Mikrokozmos intelektualnog nadmudrivanja nad rastvorenim novinama, u "izlogu" kafića, stvorio je locus društveno-političkih rasprava. Životna mudrost, politički komentari, fakultetski trač. Tako su se pisale kolumne u Nacionalu i Autografu. Sjećam se kartanja kod Šime u Zadru, istarske supice u Kažunu u Puli, travarice na regati pred Sukošanom, Efes Pilsena u Istanbulu, večernje šetnje uz Dunav u Pešti. Uvijek uz dijalog i raspravu. Od kada kreće prijateljstvo? Od

o nazivima hotela u Solarisu. I politika je strast, potreba da socijaldemokracija iznađe novi okvir nije dociranje. Ne znam tko je više uživao u pisanju od Krega, na kavu je nosio olovku i papir i bilježio.

I biti prijatelj bila je strast. Bit prijateljavanja jest u dijeljenju, a Kreg je obožavao dijeliti. Životni savjeti, ideja za rad, prijedlog knjige, nebrojeni citati, aforizmi, priče... Nisam dotad čuo za Parkinsona i njegov zakon, Đorđe i ja pojma nismo imali o Jerryju Rawlingsu do razgovora s Kregom. I danas se sjećam razgovora o ulasku u SDP i o ekipi iz Možemo! Sve se potvrdilo jer imao je nevjerovatno analitičan pristup i bogato životno iskustvo. Sjećam se razgovora o izborima u SDP-u 2020., zaključaka o kandidatima, bio je to moj posljednji razgovor s njim, u Oazi ispod njegova stana: zamislite sretnika koji živi u zgradi u kojoj je Oaza, birtija! Mladima je davao najviše. Od nebrušene intelektualne radoznalosti stvarao je stručnjake i zrele ljude, od mladenačke ambicije odgovornost čovjeku i profesiji. A ti ljudi danas časno služe Domovini, društvu i struci. Josip je sve mogao pojednostaviti. Život. Smrt. Početak. Kraj. Kad mi je otac umro, sjeli smo u Kavkaz i objasnio mi je. Neutješno, ali to je tijek stvari. Po redu, sljedeći sam ja. I da, smrt oca je muškarcu strašna jer nema nikog da ispravlja moje greške, da me pazi. Dalje moraš sam. Kad smo govorili o obitelji, neke najtužnije boli oko svog oca i majke, obitelj, stradanja tako je jednostavno opisao. Nije bilo mržnje, ljutnje, sve je objašnjivo. Nije od toga napravio profesiju. Život, ljubav, brak, Vesna, Zlatko

i Vlatko, unučad, sestra, nećaci, Ogulin, sve je jednostavno uveo u razgovor, u priču o životu. Jednostavno. Moćno.

"Nitko ti ne može dati koliko ti ja mogu obećati." Kreg je tako opisao svijet političkog oportunizma i karijerizma, one koji su podržavali jedne, druge, sve, samo im obećaj mjesto ministra ili zastupnika. Čim je obećanje manje ostvarivo - uvjerljivije je! Taj lijepak politike Kreg je prezirao. Vidio je te neostvarene veličine, kalkulante, političke lice mjere razočaravajuće ljudskosti, slabih profesionalnih kvaliteta, one zbog kojih Hrvatska jest što jest. Znao je da je ljudski, ali nisko. Nije se rugao, sami su se prokazivali.

Kreg je imao stav. Nije odustajao. Nema povlađivanja. Princip, riječ, misao - to je čovjek. Kad netko kaže da u politici ne možeš biti čovjek ideja, stava, idealist - baš to je krivo! Politika nije pragma. Bez ideje ne možeš biti u politici. Čemu politika bez stava? Čemu djelovanje ako nemaš principe? Čemu glava ako je ne koristiš? Čemu život ako se ne boriš? Za Kregu je točna bila ona Unamunova "Ponekad je šutnja najveća laž", a rekao je to ljepše: "Brodove koji plove čekaju možda oluje i bonace, ali ako ne plove, hrđaju i propadaju. Politika koja ne provede promjene, koja čuva kukavički status quo ante, zemlju dovodi u situaciju polaganog propadanja. Navigare necesse est. Nikad završeno. Nema kraja."

Ni malo ni previše, ništa ne treba dodavati. Srdačan i srčan, prijatelj i učitelj, čovjek, ali i društveno i političko biće. Josip je bio izvanredna osoba, jedan od onih koji su Hrvatsku vidjeli drugačije. I drugačiju. Silno nedostaje.

Josip Kregar je bio izvanredna osoba, jedan od onih koji su HRVATSKU VIDJELI drugačije. I drugačiju. Silno nedostaje. Stoga, ovdje o njegovom ljudskom opusu, sasvim osobno, ne o biografiji dostupnim enciklopedijskim crticama

mi je večer mnogo značila, no prva je posljedica vina popijenog te večeri bila otimanje šmrka i polijevanje Straduna dok su nas komunalci ganjali. Kraj ljeta, kupanje na plaži još neobnovljenog Excelsiora, topli pijesak Šunja: prilično visoko postavljena ljestvica očekivanja od znanosti. Sjećam se razgovora o oportunistima u proljeće 1999. Iz Budimpešte sam poslao e-mail potpisan s „Vaš oportunist“. Odgovorio je brzo, zaključio da je točno - jesam oportunist - ali nisu svi oportunisti negativni. Ima i pozitivnih. Nekad je dobro biti oportunist, baš kao što ponekad i lijenčine ne stignu napraviti štetu koju radišni

trena kada nekog upoznaš? Kada krenu intenzivna druženja? Ili, kad s nekim blisko surađuješ, putuješ uzduž i poprijeko? S Kregom se teško snaći u datumima, teško se sjetiti lokacija, seminara, predavanja, citata, ali je jednostavno u njemu bilo vidjeti druga. Jednostavno je sklapao prijateljstva, svijet njegovih prijatelja i poznanika u trenu postaje i tvoj, akter si priča koje prepričava. Strast, a Kreg je sve radio sa strahom, tako jednostavno prijeđe, uvuče te. Nisi publika, akter si, počašćen kad vidiš kako zapisuje nešto za vrijeme razgovora i kaže "Ovo ću ti ukrasti!". Koliko strasti u svakoj njegovoj priči. Obitelj, priče o Ogulinu i Novom,